СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 105. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 8-го травня 1939. No. 105. Jersey City, N. J., Monday, May 8, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018, 4-0807. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ЗАПАСИ ВУГЛЯ СКОРО ВИЧЕРПУЮТЬСЯ

НЮ ЙОРК. — Внаслідок застою у вуглянім промислі, спричиненім браком порозуміння між власниками і вуглекопами на Апалячійських полях, засоби мягкого вугля скоро вичерпуються. Вуглекопи, що від пятьох тижнів не працюють, продукували коло три міліони тон вугля на тиждень. А ціла Америка під цю пору потребує сім міліонів тон. Усіх запасів випродукуваного мягкого вугля в Америці нині є коло 26 міліонів, себто вистарчилоб його на чотири тижні для всього промислу, якби його рівно розділити. Та деякі галузі вже вичерпалися з вугля і припинили працю. Інші, як нюйорські підземні залізниці, обмежили працю. Непорозуміння між вуглекопами і власниками так загострилося, що їх делегації вже хотіли розізтись додому. Та представник уряду Стілмен, спинив їх словами: „Ви не можете вертатись додому, бо тим викличете революцію у вуглевім промислі". Та покищо надій на порозуміння мало.

ПЕРШИЙ КРОК ДО КОНЦЕНТРАЦІЙНИХ ТАБОРІВ.

ВАШИНГТОН. — Конгрес великою більшістю голосів переголосував законопроект Гобса, на основі якого американська влада буде інтернувати всіх чужинців, що поповнять якийсь політичний чи карний злочин, а яких їх власна держава не захоче приняти. Інтернуватимуть за такі провини: за анархізм, за моральні поступки, за проституцію, за торгування наркотиками. У дискусії деякі конгресмени заявили, що цей закон буде „тонкою поволокою для концентраційних таборів".

ПРИМУСОВІ ПОЗИЧКИ НА ВИПАДОК ВІЙНИ.

ВАШИНГТОН. — Конгресовий комітет військових справ вніс перед конгрес законопроект, на основі якого можна би було на випадок війни, або воєнного стану в Америці, майно громадян і не-громадян тяжко обкладати позичками. На основі того законопроекту всі люди, яких загальне майно виносилоб $1,000, або менше, не платилиб жадної примусової позички. Від тисячі до десять тисяч платилиби пять відсотків. Від десять до сто тисяч, десять відсотків. Від міліона 30%, від десять міліонів 60%, а від сто і більше міліонів, 75%. Всі ці люди мусіли би примусово купувати державні бонди. Настрій у конгресі такий, що правдоподібно той законопроект перейде.

КОРАБЛІ НЕ ПОЇДУТЬ У ВІДВІДИНИ ДО ЕВРОПИ.

ВАШИНГТОН. — Перший раз від світової війни американські воєнні кораблі не поїдуть у відвідини до Европи. Причиною цього є це, що в Европі політична ситуація далі напружена і на випадок вибуху війни потрібно, щоб кораблі були близько своїх берегів.

НІКАРАҐВУ ПОТРАКТУВАЛИ ЯК СУВЕРЕННУ ДЕРЖАВУ.

ВАШИНГТОН. — До Вашингтону приїхав у відвідини президен Нікараґви, ґен. Самоза. Американський уряд віддав йому повну честь, яка належиться головам суверенних держав. Віддано йому 21 гарматних стрілів, а коли переїздив місто з президентом Рузвелтом, над головами переїздили почесні формації військових літаків. Була теж велика почесна військова сторожа.

ЩЕ ОДНІ РОЗШУКИ ЗА ПАЧКУВАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Митні аґенти зробили наїзд на аристократичне помешкання вдови-багачки, пані Еійер, шукаючи дорогоцінних речей, які були спроваджені до Америки шляхом пачкування, без заплати граничного мита. Як відомо, пару місяців тому за пачкування засуджено фільмових акторів Джека Бенні і Джорджа Бернса, а також жінку судді Лоера. Також самому Лоерові закинено участь у пачкуванні. Митні урядники твердять, що вони є на слідах багатьох високопоставлених осіб, які займались тим новим „спортом" пачкування.

ПЕРЕДБАЧАЄ ПЕРЕБУДОВУ СХІДНЬОЇ ЧАСТИНИ НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Один із директорів „Федерал Гавзінґ Адміністрейшен", Гай Ґрір, заявив, що по докладних розслідах долішньо-східної частини Ню Йорку, в якій тепер панують дуже нужденні мешканеві відносини, він прийшов до висновку, що за суму 30 міліонів долярів можна булоб у тій частині побудувати цілий ряд великих модерних домів та в той спосіб цілком переродити цю вбогу і занедбалу секцію. Новопобудовані модерні доми малиб добрий вплив на піднесення інших домів. Ґрір висказав можливість, що до того готово небавом приїти.

ДОПОМОЖІМ!

ДОРОГІ ЗЕМЛЯКИ!

В перших днях трагедії Карпатської України — в половині березня — утворився в Празі загально-український непартійний Комітет допомоги новим збігцям-емігрантам з Карпатської України. Вже другий місяць помагає Комітет всім жертвам мадярського нападу зо скромних засобів, зібраних між старою еміграцією в Чехії і Мораві. Збігців нараховується на території Протекторату Чехи й Морава на кілька тисяч душ. Більшість є вже зареєстрована в Комітеті. Знайомі обличчя обідраних, голодних, знесилених людей всіх верств: селян, робітників, службовців, урядників учителів і т. д. Найнещасніщі з них, — це ранені, побиті жертви мадярських звірств та жінки, діти і шкільна молодь.

Всім необхідна негайна поміч: одяг, взуття, приміщення, харчі та лікарська поміч.

Від чужих майже ніякої допомоги не можна добути. Прилюдні збірки тут заборонені, а крім того чехи мають десятки тисяч своїх незаосметрених втікачів зо всіх забраних територій.

МУСИМО ДОПОМОГТИ СОБІ САМІ.

УКРАЇНЦІ — УКРАЇНЦЯМ.

Частину людей, здібних до праці стараємося вмістити в Німеччині, та покищо треба їх удержувати, заки відідуть до роботи. Багато, особливо інтеліґентів, треба щойно перевишколити, щоби було можна вчленити їх до праці. В тій цілі закладаємо спеціяльні курси. Досі маємо вже курси німецької мови та шоферський. Прийдуть на чергу другі. Та заки людей перевишколимо, треба їм допомогти.

ГОЛОВНО МУСИМО РЯТУВАТИ ДІТЕЙ ТА ШКІЛЬНУ МОЛОДЬ: середньо-шкільну і студентів високих шкіл.

Звертаємося до Вас, Дорогі Земляки зза океану, з закликом і проханням: поможіть свойому найменшому братові з Карпатської України. Складайте хоч найменші лепти на допомогу жертвам третього з черги дикого ворога нашого народу — мадярів.

ДВІЧІ ДАЄ — ХТО ДАЄ НЕГАЙНО. Виказ жертводавців оповістимо в тутешних і закордонних українських часописах.

При цій нагоді просимо всіх громадян і товариства, які посилали жертви на розбудову Карпатської України, щоби ті гроші, якщо не дійшли вчас до Хусту і застрягли в тутешних поштових урядах, зглядно банках, скерували на Комітет допомоги збігцям з Карпатської України, або їх реклямували.

Датки просимо слати на адресу: Комітет для допомоги збігцям з Карпатської України, або на адресу голови.

UKRAJINSKY KOMITET POMOCI UPRCHLIKUM Z KARP. UKRAJINY
Praha I. Bartolmejska 14/II. Protektorat Cechy a Morava.

За кожний даток складаємо наперед щиру подяку і здоровимо Вас братським привітом:

СЛАВА УКРАЇНІ!

За Комітет Допомоги Збігцямм з Карпатської України:

АНДРІЙ МАКАРЕНКО, голова; Д-Р ОСИП МАТКОВСЬКИЙ, секретар.

КІСТЯК ЯРОСЛАВА МУДРОГО ВИВЕЗЛИ З КИЄВА.

Недавно відчинили у Києві саркофаг Ярослава Мудрого, що помер у 1054 році, і його дружини Анни. Кістяки перевезені до етнографічного музею Академії Наук у Ленінграді. Кістяки дуже добре збереглися. Ствердження їх достовірности тим лекше, що Ярослав Мудрий, як відомо з літописів, був кривий. Права нога знайденого кістяка дійсно коротша від лівої.

МІСТО ПАМЯТНИКІВ.

На Сицилії існує маленьке містечко, що числить ледви 4,000 мешканців, а проте має... 125 ріжних памятників. Крім увіковічнення визначних історичних постатей Італії присвячено теж місце льокальним заслуженням; між іншими видніє там мраморна постать провідника розбишацької ватаги XIX. століття, що своїми морськими походами... придбала місту величанські здобичі.

НАПАДИ НА СОВЄТСЬКІ ЗАЛІЗНИЦІ.

На днях зліквідував відділ міліції ватагу напасників, що викрадала посилки з залізниць на київсько-московськім шляху. В останніх двох місяцях напали на вантажний поїзд, що перевозив більшу скількість зброї. Підчас нападу згинув у бійці один міліціянт, два були ранені. Трьох напасників: Ванюшина, Корочкина і Диландікова засудив суд на кару смерти.

ЛЯГУНА НАЦІЙ

Водограї на світовій виставі в Ню Йорку працюють. Нічню ці водограї освічують ріжнокольоровими світлами, надаючи в цей спосіб грaючим водам вигляду ріжнобарвних дерев.

Де нині стоїть ця вистава, там ще три роки тому викидали з Ню Йорку сміття.

З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ДО КЕРЕСТУРУ

ЛЬВІВ. — Кореспондент „Нового Часу" з Руського Керестуру (Юґославія) подає, що 29. березня прибули до Керестуру 168 політичних іміґрантів з Карпатської України. Керестур це осередок бачванських українців. Іміґранти стверджують, що як у Румунії так і в Юґославії поводилися з ними добре. У цій групі є багато ранених Січовиків. Ними заопікувався лікар д-р Гуменюк. Нещастя в тому, що розбиті родини. Жінки і діти не знають, чи живуть їхні чоловіки чи там батьки. Звідси мають іміґранти виїхати до Німеччини на роботи. Покищо пускають тих, що були чехословацькими громадянами. Тим не роблять перешкод.

ЗА ПРОПОВІДЬ ПРО ЗНАЧІННЯ ХРЕСТА.

ЛЬВІВ. — „Новий Час" з 25. квітня б. р. подає, що окружний суд у Тернополі засудив українського греко-кат. священика о. д-ра Володимира Стецюка на 300 зл., або на 10 днів арешту за „легковаження польської держави", чого засуджений нібито допустився тим, що в проповіді, виголошеній на Воздвижения Чесного Хреста в Гущанках, повіт Збараж, говорив про значіння хреста в житті одиниці, нації і вселенної, та сказав, що „навіть Гітлер має знак хреста, але закривлений, на державному прапорі, який називається „гакенкройц". Зізнання свідків в користь підсудного, а то о. Чепеля і о. Смика та Богослова Будзана, нічого не помогли. Заважили зізнання — польських солтисів!

„ДНІ ПРОБИ І МІРИ".

ПЕРЕМИШЛЬ. — Повищі слова Франка приміняє „Український Бескид" до теперішніх часів. Каже, що не можна тепер „грати комедії", а треба отверто станути „на стороні сторожі добра й майбутности нації", або здерти маску і показати своє справжнє обличчя — ворогів нації. Часопис стверджує, що „дні проби і міри здерли маску з обличчя Фенцика, Бродія й маси москвофілів-яничарів по цей і той бік південного кордону". А далі читаємо таке: „Скомпромітувало себе москвофільство раз назавжди, та скомпромітував себе й соціялізм, що не видержав днів проби й міри. Дві особи й з ними звязані факти: Скибінський і Шаповал: Скибінський в краю, Шаповал у Парижі. Перший на зборах жидівського „Бунду" розпинався за соціялістичний інтернаціонал...", а „в Парижі виступив недавно колишній ґенерал У.Н.Р. Шаповал, що денунціонував український визвольний рух як німецьку інтриґу;.. Дні проби й міри скомпромітували безапеляційно москвофільство й соціялізм ріжної масти — та чи це замітили сірі рядовики й чи ви всі викарбували це тривко у своїй памяті?"

ВІДКИДАЄ, ЩОБ ДАЛІ ПЕРЕГОВОРЮВАТИ.

ВАРШАВА. — Польський міністер заграничних справ, Бек, дав у польському соймі таку відповідь на німецькі домагання щодо Данціґу й автострады через Поморя, якої всі надіялися. Відкинув домагання Гітлера, покликуючись на гонор Польщі і її життєві інтереси, а водночас дав до пізнання, що Польща готова дійти з Німеччиною до згоди на підставі обопільних уступок.

ЗА ЦІНУ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

БЕРЛІН. — Як уряд так і німецька преса незадоволені відповіддю Польщі. Тому знову повно донесень про „польські насильства над німецьким населенням". Урядовий орган „Дойче Діпльоматіш-політіше Кореспонденц" дивується, що Польща так поступає, знаючи, що Німеччина вирішила справу Карпатської України в такий спосіб, як вона собі того бажала. Очевидно, як треба догадуватись, у надії, що Польща віддасть Німеччині Данціґ.

МАБУТЬ БУВ ТОРГ ЗА УКРАЇНУ.

ВАРШАВА. — Польська преса, пояснюючи промову польського міністра Бека в справі Данціґу і Поморя, звертає увагу на те, що Бек згадав мимоходом про ріжні давніші пропозиції Німеччини, з якими Гітлер підходив до Польщі. І пояснює, що Бек мусів збути це тепер загальниками, але ці пропозиції відносилися до поділу впливами на Україну, чи властиво її землями. Та все те покищо не вияснене.

ІТАЛІЯ ПОСЕРЕДНИЧИТЬ.

РИМ. — Італія певна, що Данціґ не буде причиною вибуху війни, та що їй удасться посередничити між Німеччиною та Польщею і їх погодити.

НЕ ЙДЕ ДО ЗГОДИ.

ЗАГРЕБ (Хорватія). — Хорвати подали до відома, що є перервані переговори між урядом і хорватськими представниками у справі автономії Хорватії. Навіть сумніваються, чи згода можлива. Вину складають на реґента, що є великою несподіванкою, бо саме реґентові приписували всю заслугу за ліквідацію сербсько-хорватського конфлікту.

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩО РОБИТИ?

Усіх нас болить те, що діється на українських землях. Усі ми ще під враженнями тих трагічних подій, що знищили нашу державність у Карпатській Україні. І всі ми хотілиб мати хоч обширні й точні вісті про те все. Та й це тяжко дістати, бо тяжко зібрати, а ще тяжче переслати. Щодо нас, то збираємо все, на що тільки попадаємо, якщо це є матеріялом, а не сплітками, як і робимо заходи, щоб дістати дальші матеріяли з перших рук, від людей, що наприклад звязані з працею в Карпатській Україні яких 20 років і яких громадянська та літературна праця повинні бути запорукою обективности. Усе те пробуємо роздобути, але це забере часу. Та це очевидно не має нічого спільного з нашою акцією дальшої допомоги Рідному Краєві. І про це хочемо говорити.

Кожний з нас рад би прихилити неба нашим братам під окупаціями. Кожний хотів би подати помічну руку жертвам трагедії в Карпатській Україні. І кожний думає над тим, що нам тут робити, щоб зробити українську справу актуальнішою, щоб тим облекшити долю Рідного Краю.

Ті всі справи давлять душу в першу чергу тих, що, так сказатиб, уже з уряду повинні про ці справи думати. Та коли в таких хвилях не ведемо якоїсь особливої акції, то багатьом моглоб здаватися, що хтось ці справи занедбує. Та воно так не є. Нема великих труднощів у висланні якоїсь протестаційної телеграми. І нема ніяких труднощів у тому, щоб візвати до протестаційних віч. Навіть не тяжко вислати якусь делегацію до Вашингтону, якщоб вона мала тільки тамтуди переїхатись, а а ми мали подати в наших газетах, тут і в Ріднім Краю, що була делеґація у Вашингтоні. Таке ми вже нераз робили. Таке нераз треба робити. І таке певно будемо ще робити. Та є нераз такі моменти, що нарід не хоче і не може задоволитись формальностями, що ніяк не хоче давати себе нічим дурити, а відчуває потребу доконче дістати хоч одробину чогось конкретного — в політичному значінні. Ось тому в таких хвилях не існує „скоро". Не існує „щось" робити. Ось і тому, в таких хвилях, коли не можна підійти з „чимсь", що може бути приємливим, навіть краще мовчати й виждати, а стиснений у серці біль влити в іншу працю — підготовну.

Як ми вже нераз підкреслювали, віча і протести можемо завжди влаштовувати і всюди. Це не є нічого особливого, бо кожний тиждень приносить нам багато нового матеріялу з Рідного Краю, як і зо світової політики. Але і тут повинен бути порядок. І треба розуміти, що в першу чергу тільки та допомога, яку на тих вічах збираємо на поміч Рідному Краєві, це властива, справжня поміч. Все інше — додаток. А скликувати віча чи наради на — порахунки, це руїна.

У дальшому ще зазначимо, як не можемо вести „ширшої політичної акції", то приготовуймо принаймні те, без чого такої акції вести не можна. Підготовляймо англійською мовою необхідні для цього матеріяли про Україну.

З недавно минулого Карпатської України

(Від кореспондента „Свободи").

Дня 13. листопаду м. р. папа покликав був на авдієнцію крижевацького єпископа д-ра Нярадія. Коли д-р Нярадій хотів дати звідомлення із своєї праці в крижевацькому епископстві (в Югославії, де живе в Бачванщині чимало українців) папа заявив, що має що інше обговорити. Це була справа „греко-католиків у Карпатах". Ось таким чином дня 29. листопаду був єпископ Нярадій уже в Хусті. Президент Волошин прийняв д-ра Нярадія дуже щиро. Зпочатку примістив Преосвященного у своїй хаті, в якій і сам жив як гість. Був це дім, який д-р Волошин купив для сс. василиянок, яким поручив опіку над сиротами. За кілька днів влада купила нову хату в сусідстві, з пять кімнат, що мала служити за помешкання і канцелярію для Преосвященного і його окруження.

Щоб дати звідомлення папі про положення у Карпатській Україні, скликав Преосв. Нярадій деканів до Хусту, Сваляви та Михайлівців. Предложив деканам 30 питань, які вони мали подати до відома своїм священикам. Відповіди приходили дуже памало, тому Преосвященний вдруге обіжником візвав усіх священиків, щоб якнайскорше дали відповіді на поставлені питання.

Народне життя стало гарно розвиватися: отворили середні школи у шістьох місцевостях, торговельну академію, ріжні фахові школи, по всіх селах вселюдні школи хлопачі та підготовні школи. Люди заявляли найбільше добро волі, про яке досі не могли і мріяти. Всюди звучала українська пісня. Люди не знаходили слів подяки для свого „батька" Волошина.

Була невеличка скількість священиків і світських, вихованих у мадярськім дусі. Вони ввесь час ждали приходу мадярів і старалися і своїх вірних відчужити від Карпатської України, а прихилити для Мадярщини. Д-р Волошин старався подоброму всіх приєднати для народньої справи. Коли йому це не зовсім вдавалося поліційна влада кількох таких бунтарів заарештувала і віддала державному судові. Так попало у вязницю і девять священиків. Як лише Преосв. Нярадій довідався про це, відвідав тих священиків у вязниці, хоч було це від Хусту більше як 200 км. і була зима та не було залізничої сполуки. На інтервенцію влади всіх тих священиків випустили на волю.

Одиноким полем праці Преосвященного були церковні справи. Як лише міг відвідував поодинокі парохії, де проповідував слово боже, а до дому вертався звичайно пізно вночі.

Найбільше радів д-р Нярадій, коли мав нагоду відвідати яку школу у селі, щоби переконатися, як діти знають катехизм. Звичайно виходив зо школи з болем серця, бо не був задоволений з катехизації. Діти не мали катехизмів. **Тому замовив зо Львова велику скількість катехизмів, одначе польська влада не пропустила їх через границю.**

Одно, що вдалося Преосвященному спровадити, це були ріжні релігійні брошури видавництва оо. василиян у Жовкві в Галичині. Ті книжечки роздавав між вірних, а вони радо читали, тому, що були писані чистою українською мовою, а не московфільським язичієм.

Великий клопіт був і з тим, що в Карпатській Україні було мало священиків. Були **парохії, які і по тридцять літ не мали священика, а вірних у таких селах було навіть більше як по 1,500.** Молодь росла в таких селах без усякого божого слова, без релігії. Це були звичайно парохії в горах, лише рідко навідався до такого села сусідній священик, який крім своєї парохії мав адмініструвати ще дві або три сусідні парохії. З таких парохій звичайно священики втікали та старалися під ріжними претекстами втікнути з таких парохій і одержати кращі. Преосвященний під тим оглядом був неуступчивий, де йшло про духовне добро бідного народу.

Д-р Нярадій бачив усі недостачі, тому вислав богословів до Оломунця, до тамошнього богословського факультету. У порозумінні з д-ром Волошином постановив оснувати у Карпатській Україні малу семинарію. Влада відступила більший простір землі у Сваляві, де мали побудувати малу семинарію, яку мали вести оо. василияни і куди мали теж перенести свою гімназію з Бичкова.

Все так гарно йшло до перших днів березня 1939 р. Дня 14. березня вранці чеське військо стало ненадійно стріляти і вбивати Січовиків. Ніхто не міг зрозуміти, що сталося, бож усе вже було полагоджене між Хустом і Прагою у справі скликання сойму. День передтим словаки проголосили свою самостійність. За прикладом словаків пізніше після згаданої події і українці. Німеччина прийняла протекторат над Словаччиною та заявила, що не має інтересу далі цікавитися Карпатською Україною. Чехословацькі війська розпущено, а два дні після того, 16. березня, ввійшли до Хусту мадярські війська і стали все далі й далі продіставатися ріжними сторонами. **Невелечка скількість Січовиків здержувала пять годин мадярську армію перед Хустом. Всі ті Січовики згинули, а мадяри їх тіла позносили з лісів і поклали при дорозі, що веде у Хуст. Там трупи лежали кілька днів. Не дозволяли нікому їх поховати!**

Коли мадярські війська ввійшли до Хусту, стали працювати **місцеві ячейки**, які зорганізувано з решток москвофільської партії Бродія і Фенцика. Під проводом місцевих наемників і жидів ходили по всіх домах, нібито шукаючи Січовиків і їх прихильників. Тяжко описати все те. Потерпіли і заплатили смертю не лише Січовики і їх прихильники, але й чимало зовсім непричасних. Вязниці відразу заповнилися.

Преосвященний все те бачив, та його інтервенція нічого не помагала. Він посилав і свого канцлера д-ра Міню до поодиноких членів мадярської народньої оборони, й його голосу ніхто не слухав. Багато української інтелігенції опинилося у вязниці, між ними теж чимало священиків.

ЯК У КРАЮ?

Цікаво нам знати, як переносить Рідний Край трагедію з Карпатською Україною і як реагує на новий польський терор, що намагається спаралізувати ціле українське життя, включно до церковного. Бо, як відомо, розвязує тепер польська влада всюди і спортові та господарські українські товариства.

Цю справу обговорює „Діло" з 23. квітня у статті „**Служати і працювати**". Часопис стверджує, що цілий край прийшов дуже скоро до повної рівноваги:

„Переміг знову здоровий інтинкт української нації, так як перемагав завжди, коли тільки щось потрясло його нервами та вивело на якийсь час з душевної рівноваги. Той успіх видний особливо на загальних зборах, що їх проводять тепер ріжні наші установи. Нема випадку, щоб якісь збори не вдалися через брак кворуму, або через відсутність зацікавлення предметом нарад. Образ теперішніх загальних зборів наших установ та організацій безумовно інший, ніж бував раніше. Тямимо ті жалюгідні часи, коли — бувало — загальні збори наших центральних культурно - освітніх установ перетворювалися в терен заїлої кампанії „старих" і „молодих", „лівих" і „правих". Під цим оглядом прийшла велика і замітна поправа.

„Люди відчувають потребу, що нема місця ані на надзвичайно подрібну аналізу та критику, ані на особисте амбіціонерство...

„Осередок відповідальности знаменно пересувається з маси на одиниці, чи радше — на відповідальні провідні гурти, які користуються загальним довірям. Очевидно, що такий стан накладає ще більшу відповідальність на тих провідних громадян. Такий стан міг би теж крити в собі зародки небезпеки, колиб тривав довго, бо міг би ослаблювати почуття колективної відповідальности в одних та викликувати нахили „диктаторства" в інших. Однак тимчасом, у таких обставинах, в яких сьогодні живемо, у тих нервових часах, коли маса швидше підлягає психозі, ніж зрівноваженій окремі громадяни, в яких чинник розуму завжди стоїть понад чинником почування, — нині таке пересування тягару відповідальности — правильне і корисне. Очевидно, життя має свої вимоги і булоб зле та непотрібно, колиб умовинами незвичайного часу хотіли оправдувати нехіть розвязувати проблеми, які домагалися розвязки. Таких проблем чимало і всі вони достаточно важні та поважні, щоб ними займатися та їх вирішувати. І саме нинішній час найкраще сприяє їхній розвязці, бо сьогодні люди не скачуть собі взаємно до очей, вони примирливіші, зглядливіші. Можна і треба ці настрої використати не на те, щоб приспати ріжні справи, лише, щоб їх ділово для загального добра вирішити.

„Слухати і працювати! — кинули гасло деякі наші провідні господарські діячі. Те саме повинно лунати сьогодні в усіх ділянках українського життя. Послух і праця на українському відтинку — нехай будуть українською відповіддю на все, що діється довкола нас".

ПІД ЗАМІТОМ УЧАСТИ В ДЕМОНСТРАЦІЇ

Перед золочівським окружним судом відбулася розправа проти учасників протидержавної демонстрації, яку улаждено в листопаді минулого року в Ожидові, пов. Золочів. З підсудних Сенів дістав 1 рік вязниці; Онищишин, Наконечний, Романишин, Москва, Запотоцький, Якимів, Борнер, Підстанка, Куровський, Яцків, Особа, Лашозанець, Коваль, Гудима, Ганин, Писарський, Дмитрів, Онищишин по 2 роки; Петрів, Король, Гарасимів по 3 роки; Лабінського увільнено.

ГРАФОЛЬОГІЯ В КИШЕНІ.

Один кулець із Будапешту винайшов цікавий апарат, який дає змогу пізнати письмо невідомої особи. Є це маленька скринька із 20-ти стяжечками з целюльоїди, де виписані ріжні значки, подібні до гієрогліфів. Ці значки містять у собі найбільше характеристичні риси ріжних типів людського письма. Коли хтось дістає анонім, або хоче письмо навіть відомої особи означити з погляду характеру, тоді підбирає поодинокі зразки з скриньці і прикладає їх на текст, поки не знайде подібних рисок письма. До апарату додана книжечка з поясненнями характеру поодиноких осіб і на її підставі можна робити так звану графольогічну експертизу. Винахідник Міклош Кенді мав за завдання підчас останньої війни аясовувати характер строї вояків на підставі листів, які присилало йому міністерство війни. Уже тоді він поділив собі ріжні типи письма на підставі значків, яких уживають графольоги.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.
Частина друга.

(72)

Кудеяр зібрав своє манаття, вложив на коня і поїхав з опришками. Вони звернули з дороги, їхали манівцями і прибули в долину, де показалися признаки житла. Були викопані землянки, а довкола них сліди ватри. Кудеяр побачив мужчин, що сиділи купками, побачив жінок і дітей.

— Е, та ви тут з бабами і дітворою! — завважав Кудеяр.

— Не всі, декотрі, — сказали проводиниці його опришки — до нас прилучилися з опальних сіл деякі мужики з жінками, в одних є діти, а других старі батьки і матері. Щож з ними робити? Чей же не повбивати їх? А їх і небагато. У нас з двацять людей з родинами, а інші самі, бо деякі навіть не знають, де їх жінки і діти та що з ними сталось.

— Де десять бабів на півсотню хлопів — там не гаразд! — завважав Кудеяр.

Жінки були одіті дуже бідно і брудно. Відразу можна було бачити, що вони тут неначе робуча худоба. Лиця їх були вимарнілі. Коли Кудеяр зсів з коня, до нього підійшла юрба опришків в чудних одягах. Одні були в сіраках і лаптях, другі в подертих чоботах; шапки були пірвані, а в декотрих замісць сіраків теліпались на плечах старі вивернені кожухи, вивернені вовною наверх. Опришки, що прибули з Кудеяром, показали йому отамана. Це був чоловік з пятьдесятлітній, з невеликою сивою борідкою та великими розкудланими вусами; лице було в нього округле, а зеленуваті очі гляділи якось хитро. Фізіономія нагадувала щось котяче.

Кудеяр зачав йому говорити в тім змислі, в якім представив цілу річ опришкам у лісі. Отаман слухав недовірчиво, але товариші, що стояли довкола нього, не дали йому заявити негодування. Обіцяна плата перехилила їх на сторону Кудеяра.

— Збирай, отамане, громаду, — сказали вони отаманові.

Отаман боявся, що новий чоловік замінить усіх і вони виберуть його отаманом, тож відтягався скликати громаду.

— Коли ти маєш багато грошей, — сказав він, лукаво усміхаючись — то віддай їх мені, а я вже буду знати, що сказати громаді.

— При мені нема тут грошей, — відповів Кудеяр — і ти не забирайся мене обдерти, але я маю гроші, і то так багато, що вистане на плату не тільки для вашої одної ватаги, але також для інших, що підуть за князем Володимиром Андрієвичем. А я тобі, отамане, скажу ось що: ти бійся, щоб я тебе не скинув і сам не став отаманом, але ти цього не бійся. — Ти лишишся отаманом і крім тебе будуть у мене ще інші отамани. Я не прийшов до вас отаманувати, тільки наймати на службу до князя Володимира Андрієвича за платню і за великі ласки, якими будете наділені, коли посадимо його на престолі.

Зібрали громаду. Нежонаті легко послухали намови Кудеяра. Але жонаті зачали розсуджувати, як вибиратися їм у дорогу з жінками і дітьми, коли у них усього тільки двацять коней.

— Ти нам даси гроші, — говорили вони до Кудеяра — але чи ми їх будемо їсти? За гроші тут не купиш ні страви, ні якого лаха. Не маємо хліба і живемо тут тим, що птаха або звіра убемо. Гинемо з голоду і зимна! Села звідси далеко, а коли і зайдеш до села, то не завсіди удасться що вкрасти; кінні їздять за добиччю, а нам не дають, а коли дадуть, то хіба стільки, щоб ми не погинули з голоду.

— Всеодно, — сказав Кудеяр — коли тут лишитеся, то пропадете, бо небавом вирушить на вас царське військо зо зброєю і пушками. А у вас яка це зброя!

— Тільки стріли та дубини, — відповіли — шабель дуже мало, а пушок не буде й десять на всіх.

— От і бачите — сказав Кудеяр. — Життя найбільше варта. Лишатись вам тут ніяково. А я постараюсь для вас коней. Чиї тут боярські села?

— Зна двацять верств — села Воротинського.

— А табуни є?

— Великі.

— Чомуж не займете їх?

— Там багато людей. Напасти на табун і займити не було би трудно, але як увести? Зараз збігнуться мужики і догонять.

— Ба, і це ще, — сказали інші — коли заговорити про це на громаді, то одні згодяться, а другі противляться.

— Дайте мені трьох, що знають добре дорогу, а я вам пригоню коней — сказав Кудеяр.

Вибрав Кудеяр трьох опришків на конях і поїхав з ними, куди вказували, перебираючись поміж гушавину, а потім по дорозі, при котрій були оселі, одна від другої на кілька верств. Приїхали до одного села. Було в нім з двацять хат, але що пора робучая, то й людей не було. Кудеяр зажадав мотузя, обіцяючи заплатити. Старці принесли моченого мотузя, а Кудеяр заплатив більше, як було варта, й поїхав дальше. Переїхавши сім верств, побачив на лугах великий табун коней. Табунчиків було десять, але не всі разом. Кудеяр з товаришами підїхав до двох табунчиків, що стояли на кінці табуна, і сказав:

— Нам треба сто коней; повяжіть їх мутузям по двоє разом, щоби було пятьдесять пар. Ми заберемо їх з собою і погонимо.

Табунчики стояли, вибалушивши баньки, неначе пригомшені. Кудеяр говорив з ними так спокійно, неначеб мав цілком право приказувати і немов коні були його власністю.

— Рушайтеся скорше. Робіть, що вам приказано! — викрикував.

— Ба, та як? — воркотіли табунчики.

— А так, як я вам приказую. Скорше! Чи може хочете посмакувати отсього?

Він показав їм нагайку.

— А чи ти — питали табунчики — маєш приказ від боярина? І хотіли йти з ним у двір до управителя.

— Я ваш управитель, коли приказую — сказав Кудеяр.

Наполохані табунчики сказали, що йдуть займати коней. Інші табунчики, побачивши незнайомих людей, які беседували з їх товаришами, вважали потрібним ближче підійти. Ті, котрим Кудеяр перше видав приказ, зачали розповідати товаришам, але Кудеяр, не зважаючи на ніщо, повторив свій приказ і іншим табунчикам.

— Займіть сто коней. Повяжіть мотузям. А ми їх погонимо з собою.

— У нас є управитель... — зачали було табунчики.

Кудеяр перебив:

— Я старший як ваш боярин, а не то управитель. Зараз робіть це, що я вам приказую, а то я вас на шкамаття роздеру, сякі-такі діти і вашого управителя разом з вами.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАШИМ МАТЕРЯМ.

Тут сто вісімдесять Січовиків румуни видали мадярам, яких негайно розстріляно. А там у боротьбі з чехами впало пятьдесять у самім Хусті. А по дорогах, як описує очевидець, валяються трупи десятками, а десь там батько, мати ховають сина під свист куль і гук гармат.

Ось такі доходять до нас вістки. І знову свіжі могили. І знов: спіть, хлопці, спіть про долю-волю кращу сніть. І так у безконечність.

Читаючи про всі ці звідомлення у пресі, здається, що душа заломиться, серце перестане битися з болю. А тут реальне життя каже дивитись холодно на всі факти, які вони не булиб: сумні чи веселі. Сіра, реальна буденщина каже дивитися сміло не лиш на те, що ми досі пережили, але й на те, що ще далі переживатимемо.

Серед таких обставин приходиться нам цього року зустрічати День Матери. Не знати, чи є де в світі більш нещаслива мати, як саме мати-українка. Також годі навіть подумати, чи яка інша людина між нами пережила більш болюче, більш трагічно наші останні події в Карпатській Україні, як саме наша мати. Вона крім трагедії цілого народу переживає і свою власну — по втраті своїх синів. Їх, як і кожного з нас, болить невдача цілого нашого народу, а зокрема, і можливо більше, болить її це, що вона втратила своїх синів, свою підпору і поміч у старості.

Коли мадярський уряд нагороджував своїх вдів і матерей, які втратили синів у боротьбі за на нашу землю, ми в противенстві бачили на іншім образку, як наша нещасна мати з поморщеним обличчям і тремтячими руками благала мадярського вояка про помилування сина, якого завойовник провадив на розстріл. Яка страшна і трагічна доля цеї нещасної української матери! Лютий ворог закрався на її рідну землю, вкрив її могилами, полив кровю її найкращих синів. Ось така незавидна доля нашої матери: ховати синів на вояків чужих держав, а коли ці сини посміють стати в обороні рідної землі, то лютий ворог покриває цю землю їх трупами а тими, що остались при житті, заповнює тюрми.

Коли в цьогорічний День Матери ввесь світ буде радіти, ми, українські матері, схилимо наші зажурені голови під невисказаним тягаром смутку і горя. Перед нашими очима промайне картина мадярського жовняра, який з самопевністю витирав багнет з теплої ще крови наших синів... І ми, українські матері, що живемо тут в Америці, присягнемо в своїй душі пімсту, яку з молоком з материнської груди, передамо нашим нащадкам. Це одиноке, що ми, матері, під цю пору зробити можемо. Я певна, що в цьогорічний День Матери всіх нас думки разом з нашим сумом полинуть ген, ген у зелені Карпати до тих струнких ялиць, які вовік шуміти будуть пісню: Спіть, хлопці, спіть, про долю-волю сніть"... А Вам, Дорогі наші Матері вріднім краю, зокрема Вам, матері в Карпатській Україні, ми, українські матері з Америки, пересилаємо горячі слова не лише співчуття, але слова потіхи, слова розради, слова надії на краще завтра. Будьте сильні і стійте твердо там, де поставила Вас доля цілої нації. Вам не вільно заломитись або впасти духом, бо ви матері велитнів, матері героїв, які своєю відвагою, своєю сміливістю і любовю до рідної землі і народу задивували цілий світ.

Слава українським матерям!
Слава їх героям!

Марія Демидчук.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Протестаційне віче.

Дня 23. квітня ц. р. заходом Центрального Комітету Українських Організацій в Пасейку й околиці відбулося протестаційне віче проти Мадярщини, за її неправний наїзд на Карпатську Україну і за знущання над нашими братами. На вічу наша громада морально зединилась до дальшої праці.

На віче прибуло звиш 500 душ. Проводив вічем В. Матвіяс, секретарювали Е. Ковальський і Довжинський.

Першим бесідником був о. д-р В. Федаш, парох місцевої укр. кат. церкви, котрий виголосив промову англійською мовою, таврyючи мадярські звірства, яких допускаються мадяри над безборонним населенням Карпатської України. Бесідник підкресляв, що пролита кров не піде надармо, та завзивав молодь добиватися слушних прав Україні.

Другим бесідником був п. Е. Ляхович, який у своїй одногодинній промові представив теперішнє положення української нації і зясував справу Карпатської України: чи помилявся її провід у своїй заграничній політиці, чи може не мав іншого виходу, тільки робити те, що робив?

Третім бесідником був о. В. Дяків, парох місцевої укр. прав. громади, котрий у своїй палкій промові представив ті терпіння, які переносить український нарід від наших найновіших наїзників, мадярських дикунів. Бесідник ствердзував, що моральний гарт українського народу такий великий, що він ніколи не піддасться і мусить перемогти. Він теж закликав приявних до жертв. Збірка принесла $263.61.

По збірці о. д-р Федаш прочитав англійською мовою резолюції, які приявні приняли одноголосно повстанням з місць. Резолюції вислано до великих держав і до Вашингтону, до департаменту стейту. Відспіванням „Ще не вмерла Україна" закінчено віче. В місцевих американських часописах були прихильні згадки про те віче.

Отсі організації з Пасейку, Петерсону і Кліфтону брали участь у цьому вічу: від. 34 і 18 ОДВУ, УЧХ від. 6 і 31, укр. кат. церква, укр. прав. церква, У. Н. Дім, відділи У. Н. С. 97, 182, 42, 64, від. Провидіння 58, У. Р. С. 100, братство св. Миколая, 2-га сотня Укр. Січові Стрільці, Укр. Гром. Клюб, Укр. Амер. Клюб, Окружна Управа ОДВУ, Стейтова Організація. Ці організації створили місцевий комітет, щоб він провадив далі подібну роботу. Зібрану жертву, по відчисленні малих розходів, рішено вислати через Обєднання на призначену ціль.

В. Матвіяс.

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ ЗА „СПЕКУЛЯЦІЮ ХАРЧАМИ.

В Москві оголошено комунікат прокуратури того змісту, що в останньому часі ГПУ арештувало багато службовиків совєтських господарських організацій за „спекуляції" харчами. Число арештованих у Москві і Ленінграді доходить до 200 осіб. Їм закидають крадіж харчів з державних магазинів і продаж перекупням по високих цінах. Перший процес проти арештованих за „спекуляцію" відбувся в Москві 16. квітня.

ЩО БУДЕ В 2000 РОЦІ?

Фантазія XIX. і XX. стол. станеться дійсністю. — На світі існуватимуть лише красавиці. — Великанські завдання медицини. — Чи загине тип старої панни?

Французький тижневик „Віле" подав доволі сензаційну нотатку: „Що буде в 2000 році?" Справді ще спорий шмат часу відділює нас від тієї пори, коли кінчатиме своє царювання друга тисячка років, але всежтаки годі поминути мовчанкою передвидження астрольоґів і ріжнородних ворожбитів.

Отож у тому часі, наша земля знайдеться в орбіті планет, що є яскравими вiщунами ріжних заколотів, анархії та частинного занепаду культурних надбань.

У своїх дальших виводах астрольоґи і ворожбити згадують, що 2000 рік принесе чимало новостей у технічному світі. Головно зреалізуються всі фантазії, які зродилися в XIX. і XX. століттю. В першу чергу міжпланетарні комунікації знайдуть своє особливе примінення та здебільша стануть уже... пережитком. У цьому часі не викличе ніякої сензації факт, коли якийсь молодець помандрує собі ракетою на Марса, щоб там пошукати відповідної жінки. Тоді любов — як кажуть оті гороскопи — не буде відогравати ніякого значіння в житті людей; душевне почування приголомшать сильніші явища тієї доби.

У 2000 р. значно затріюмфує медицина. Завдяки новітній науці можна буде здефінювати та склясифікувати ріжнородні почування, а навіть любов. Тоді отрясеться з ніжного романтизму, щоб зробити місце простим, нескомплікованим почуванням і безмежному щастю.

Отож любов, чи пак супружжя, полягатиме на відповідному виборі співтовариша життя, а перед шлюбом нікого не помине фахова порадня. Побиратися зможуть лише ті, яким життя принесе щастя! Ось, наприклад, романтик і поет не зможуть одружитися з жінкою значних індивідуальностей. „Віле" згадує ще про один закон, який саме змушуватиме до супружого стану всіх мужчин, що переступлять приписаний вік. Очевидно від цього „реґору" зможуть вирватися особи, які задумують посвятитися священичому стані, та не надаються до заснування родинного гнізда.

Усі порадні для женихів попровадять, у детайлях, досліди характерів і слідкуватимуть за індивідуальними здібностями, що вказали би властивий напрямок праці, а одночасно життевого вдовілля. Учені є тієї гадки, що тип старої панни безслідно загине раз на завжди, загине теж кожне нещасне сотворіння, що нікому не припадало до вподоби. Оте своєрідне бюро підшукає заінтересованій жінці відповідного жениха.

Отже в 2000 році загальнолюдське щастя започаткує нову добу. (Колиб так можна було підождати! — прим. складача).

Ввесь жіночий світ приняв оті благодатні гороскопи з найбільшим ентузіязмом; лиш деякі добродійки кинули „скромне" питання: „Чи загине раз на завжди жінка покривджена природою?". І на це посипались вмить відповіді вчених. Справді, не стане тоді серед жіноцтва поганої жінки. Завдяки медичним поступам, ріжним спортам і косметичним заходам — занидіють і уступлять усі недомагання жіночої вроди. Проте двотисячний рік започаткує теж добу ідеальної краси й гігієни. Нічого дивного, в цей час навіть закони вимагатимуть відповідної краси. Зовсім сміло можна догадуватися, що зчасом мужчини шукатимуть поганих жінок, які викликалиб у їхньому житті іновацію. Вони сталиб тоді благословенним твором серед міліонів.

Може неодин поет мріятиме про покривджену природою жінку, що викликалаб у нього нові, безмежні джерела творчости. Отож неодне дівча схоче стати — хоч на хвилину — поганою, щоб у її честь падали безсмертні оди.

Ніяк не можна сьогодні витягати підозріння, що, наприклад, уже 2010 року, — жінки кидатимуть громи на свою красу, а неодна із них відхатиме тихцем у куточку:

— Хочу бути врешті поганою!

А може деякі обмежуться лише до скромного бажання:

— Боже, приверни мені обличчя моєї бабуні, що жила у 1939 році... — („Новий Час").

М. Костишин.

ВІДГУК

(Про долю Карпатської України 1939 р.)

Чи нам чола похилити,
Руки сумно заложити
На відгуки з рідних піль,
Що у серцях пересадно,
Чи нам станути безрадно,
Щоб ятрився дужчий біль
Про трагічну хуртовину,
Як крізь нашу Верховину
Перебіг фатальний жах,
Де зродилася ідея
Сила духа Прометея,
Де рабства колись був страх.
Коли чехи панували,
Нас в розвою розбивали,
Аж мінхенський договір
Тимчасово рішив долю
Пригнобленим дати волю
Всім деспотам вперекір.
Бож це люди — не собаки,
Хай відідхнуть небораки,
Залунав так „репортаж";
І народ наш у цю хвилю
До життя рванувсь в зусиллю,
А віденський арбітраж
Потвердив оці закони:
Як визначував кордони,
Спору часть краю обтяв,
Віддав гунам на поталу,
Запечатав так ухвалу,
Що нам волі власть признав.
На цім клаптику землиці
Відорвав нас від столиці
Під зиму в злиденний час,
Як пустіють кругом поля;
„Пiємонт" звуть, звідти воля
Виросте для ширших мас.
Оживають в нас надії,
Куєм гарти сталевії,
Тризуб волі побідив
„Бродиївщина" упала,
Україна залунала,
Хуст столицю заступив.
Сонце вийшло, оглядає,
Як прапор наш повіває,
Воля! Воля гомонить!
Ось вибори, сойм, закони,
Січ обставила кордони,
Мадяр з лютости сичить.
А з ним спільно чеська влада
Нашій волі страх не рада,
Реагує свою власть,
Ломить право, що признала,
В федераті підписала,
Йде підбоєм; чей ся вдасть
Волю вщерть зліквідувати,
Тай в кайдани закувати.
От що чеха запекло.
Щоб свобідно там не жили,
Лиш чолом до Праги били,
Як це двацять літ було.
Тут з підбоку ще й Варшава
Добиваєсь свого права;
Не збройти менших кляс,
Тільки в силу покорити,
Пропаґанду зупинити,
Поки ще догідний час.
Не розважив старий Гаха,
Що повстане саламаха;
Він наївно скріпив гарт,
Вислав Прхалу, з ним і зміну
У Карпатську Україну,
З вогнем грався, як на жарт.
Не глянув в глибінь очима,
Що вулькан от за плечима;
Все лявіною залив,
Що без бою, стуку, гуку,
Німець простягає дужу руку,
Під власть чеха покорив,
Як здихаючу падлину...
А в Карпатську Україну
Преться хижий мадярон,
А пан Прхала заряджає,
В Січі зброю відбирає,
Не питає, що кордон
Гунська сила перебрила,
В бої лави розложила,
Шле насильно „ультимат",
Щоб Волошин без вагання
Був готовим до піддання,
Щоб не лив крови наш брат.
Як верховинці почули,
На святий хрест присягнули:
„Не гуляти гунам тут!
Волю знаєм, як цінити,
Будем кровю боронити,
Хай по трупах перейдуть".
Зрив, неначе блискавиці,
Чути стогнуть гаківниці,
Час рішальний настає.
Та бач, в чеха пальні дула,
Перешкода всіх стрінула,
Чех взброїтись не дає.
В Січі злоба запалилась,
Аж словянська кров полилась.
Така в чеха була честь.
Годі було слів благаних,
Роззброїли препоганих,
Кинулися в люту месть.
Ідуть як льви, не питають,
Що гарматні дула грають,
Це за волю! За край свій!
За Карпатську Україну,
За зелену Верховину
Зводять з гуном лютий бій.
Січ навалу відбиває,
А Волошин закликає:
„Веі до зброї! За своє
Повне право, святу волю!"
Труп кладеться в сірім полю,
Земля теплу кровцю пє.
В граді куль не піддаються,
В чужу ласку не здаються,
До надісланих вимог,
Хоч ворожа дужа сила
Себе модно узброїла,
Січ сягає перемог.
Бє завзято, не питає,
Що ось ворог наступає
В страховищах диких мод,
Що там пєтлі накладають,
Мов собак кругом стріляють
Безборонний наш народ.
Сіре поле задушилось,
Закарпаття трупом вкрилось,
У відгуках чути жах,
Жах, що кріпить силу духа,
Бо карпатська заверуха
Показала борнí шлях.
Як на взброєних тиранів
Кидалися партизани,
Хоч нерівний звели бій,
Не вагались трупом впасти,
Буйні голови покласти,
По лицарськи за край свій.
Чи нам чола похилити,
Сумно руки заложити
На болючий цей відгук
Тай ннишпорити помало,
Що в надіях все пропало,
Лиш остався нам канчук!?...
Ні! В нас грудь жива хвилює,
Хоч прибуток кат пльондрує,
Переслідує людей.
І тюрмами і в побою,
В нас не вирве сильну зброю,
Зброю пімсти із грудей,
Що вогнями розпалилась,
Океанами розлилась,
На ню прийде слушний час,
Все докотиться до краю,
Згине! Згине гнет в одчаю,
Як танки заведуть в нас.

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

Дальші жертви на участь української іміграції у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році зложили:

Тов. Запорозька Січ, від. 283 У. Н. С., Обурн, Н. Й.	$ 5.00
Ольга Ключанович, Словен, Па. (збірка)	15.00
В. Омелян, Френкфорд, Па.	2.00
Тов. Дністер, від. 361 У. Н. С., від членів	63.50
Іван Штоґрин, Нюарк, Н. Дж.	10.00
Злучені Братства, Товариства, Сестрицтва, Жіночий Клюб 4-тої ворди й громадяни з Йонкерс, Н. Й.	104.35
Демко Хомин, Скрентон, Па.	5.00
о. Й. Боднар, Батлер, Па. (збірка)	12.15
Український Золотий Хрест, Бриджпорт, Конн.	15.00
Й. Зазуляк, Вустер, Масс.	2.50
Катерина Чорній, Ню Йорк	1.00
Українська Кат. Парохія св. Юра в Ню Йорку	50.00
о. П. Понятишин, Ню Йорк	25.00
Українська Парохія св. Івана Хрестителя, Тов. ім. М. Грушівського, від. 150 У. Н. С., Український Ам. Гром. Клюб і громадяни з Пітсфілд, Масс.	41.75
М. Мацюх, В. Пулман, Ілл.	5.00
Бр. св. Петра й Павла, від. 254 У. Н. С., Ню Бритен, Конн.	10.00
Тов. Дарахівщина, від. 275 У. Н. С., Джерзі Сити, Н. Дж.	10.00
Жертви громадян з Трентон, Н. Дж.	18.00
Жертви, зібрані на вічу в Нюарку від Укр. Кат. Парохії, Тов. ім. Б. Хмельницького, Бр. Пр. Тройці, Сестер Золотого Хреста, Тов. Запороже і громадян, $179.00. З того Виставовий Комітет одержав	153.80

Дальші жертви просимо слати на адресу:

P. O. Box 1014 Church Street Annex, New York, N. Y.

Чеки й грошеві перекази треба виписувати на імя:

Nicholas Muraszko.

ДО ЧОГО ВОНИ ДІГРАЮТЬСЯ?

Полковник Юзеф Бек, польський міністер заграничних справ, та граф Рачинський, польський амбасадор у Лондоні, найбільше впливові заграничні польські політики, відповідальні за її теперішній напрям.

НАРОДИ СХОДУ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Кожна імiграція в Америці має свою історію, але найбільше замітну і неприємну має імiграція з Азії, головно з Японії і Китаю. Як члени жовтої раси, японські і китайські імiґранти стрічалися тут з великими труднощами і неприємностями. Біла раса гляділа на них з призирством і відпихала їх від громадського життя. Однак ці жовті імiґранти, так як всі інші, своєю невтомною працею багато причинились до розвою американської індустрії. Будували залізні дороги, обробляли землю, корчували ліси, розвивали садівництво, а дехто навіть здобув собі імя в науці.

Китайці почали приїздити до Америки 1850 року в пошукуванні за золотом у Каліфорнії. Однак білі люди заборонили їм добувати золото. Користаючи з того, що в той час у Каліфорнії майже не було жінок, китайці почали займатись куховарством і пранням. Пізніше почали закладати там свої власні готелі і ресторани. Дальше уряд поселював китайських імiґрантів на пустих землях і мочарах. Вони брались до роботи і за пару літ там виростали прекрасні сади і родючі городи.

Вслід за китайцями приїздили до Каліфорнії імiґранти з Японії, котрі теж осідали на землі і робили те саме, що китайці. Історія розвитку рільництва й садівництва в Каліфорнії говорить ясно і недвозначно, що жовтошкірі імiґранти з Азії відограли в ній велику ролю. Наприклад, китаєць на імя Лу Джі Ґонґ виплекав новий рід „грейпфруту", порічків, помідорів і помаранч, а японський імiґрант Дж. Шіма придбав для ужитку багато острівчиків на ріці Сан Дзаквін. Хто бачив японські сади і городи в Каліфорнії, той може певно сказати, що вони є бездоганні під кожним оглядом. Вони тягнуться здовж побережжя Тихого океану і можуть бути за примір як в модерному розумінні треба управляти садівництво.

Меншу ролю відограли китайські й японські імiґранти в промислі, бо через упередження до жовтої раси, вони до промислу не мали вступу. Але не треба забувати, що китайські робітники масово працювали при будові першої залізної дороги Сентрал Пасифик, яка перетинає гори Сієрас. Робота була дуже тяжка й китайці терпіли такі великі невигоди, яких білий - робітник не голен знести.

З Каліфорнії жовтошкірі імiґранти розплилися по цілій Америці. Тому, що імiґрація з Китаю і Японії заборонена, їх живе тут дуже мало. Кажуть, що японців є 140,000, а китайців 75,000. Китайці переважно займаються пранням білля, працюють в ресторанах і становлять поважну часть домашньої служби в Америці.

Соціяльно китайці тут відокремлені. Наприклад, у великих містах вони жиють в окремих секціях, що називаються „Чайна-тавн". Завдяки несовісним спекулянтам, ці „Чайна - тавн-и" ще донедавна були загальною атракцією туристів. Вони нарочно устроювали там авантури, бійки, тощо, представляючи це як нормальне життя китайських імiґрантів. На ділі китайці спокійні люди, невибагливі і працьовиті. В китайських оселях нині вже ніхто не шукає за авантурами. Заходять туди лиш такі люди, які дійсно бажають пізнати, як в Америці жиють китайські імiґранти. Безсовісні спекулянти вже перевелися, а місця проводирів в „Чайна тавнах" зчяли студенти університету.

Багато китайських і японських імiґрантів вибилися на видні місця у вільних професіях, штуці і науці. Японець на імя Якічі Такаміне приніс до Америки новий спосіб виробу алькоголю, викинув з друкарства ґліцерину і винайшов лік, що моментально гамує тік крови. Той винахід основно змінив модерну хірургію в Америці.

Другий учений японець це бактеріольоґ Гідео Ноґучі, котрий довгі літа працював в науковім інституті Ракефелера в Ню Йорку і винайшов нову діяґнозу сифілісу, віспи і трахоми. Він виїхав до Африки на досліди тропікальних недуг, заразився і помер там як мученик на науковім полі. Крім наукових дослідників між китайськими й японськими імiґрантами знаходяться талановиті артисти, поети і письменники, які до певної міри впливають на форму розвиваючоїся нової американської цивілізації.

Історію і спосіб життя східніх імiґрантів в Америці недавно докладно обговорювали на радіо з Вашинґтону. Ця програма зветься „Всі американці — Всі імiґранти". Вона є під управою американського уряду. Хто хоче дістати зміст тих програм, хай пише на таку адресу: Americans All., Immigrants All., Washington, D. C.

ФЛІС.

ЛІКИ З ВУГІЛЛЯ.

Вугіллям тепер не тільки опалюють. З вугілля виробляють краски, вибухові матеріяли, ґазоліну, штучну ґуму, і навіть лікарства. От хоч би й сама аспірина, що то вживають її на біль голови, походить з вугілля.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Уряд від. 177. У. Н. С. в Провіденс, Р. Ай., повідомляє, що
ГРИГОРІЙ ДУТКА
упокоївся дня 6. квітня 1939.
Походив зо села Требуховець, пов. Копичинці, Зах. Україна. Вступив до У. Н. Союзу і від. 177, дня 12. лютого 1933 р. Прожив 57 літ.
Полишив жену Марію і двох синів: Івана і Михайла.
Вічна Йому память!
Франко Лучка, предс.
Стефан Савка, секр.

РАДІОВІ ПРОГРАМИ

УВАГА НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ!

Нова українська радіопрограма „ГОЛОС УКРАЇНИ".

Стація W.A.R.D. 1400 Kilocycles, ПОНЕДІЛОК, 6:30—7. ввечір, ПЯТНИЦЯ, 6:15—7. ввечір. Програма: новинки, музика, спів, оголошення, радіо-театр і ін. 101,-

Адреси: Radio Station W.A.R.D., 427 Fulton St., Brooklyn, N. Y. Tel.: Triangle 5-3300.

Radio Program "Voice of Ukraine", 144 East 7th St., New York, N. Y. Tel.: ORchard 7-9873.

Степан Мусійчук.

ПРИВІТ
ОПЕРОВОМУ АРТИСТОВІ, МИХАЙЛОВІ ГОЛИНСЬКОМУ

Привіт Тобі, невсипущий Соловію
Української співучої землі,
Що розносиш наші думи й наші мрії,
Наші бажання, надії і жалі.

Ти у Бога, свого Творця, став достойний
Слави Ґенія, Мистця, ангельських крил,
Тож Твій голос так могутній, невгомонний,
Повний творчости і чародійних сил.

Уносися ж на орлиних крилах дужих
Понад моря, понад гори й рівнини,
Скажи світу, як трембіта у нас тужить
Та за волею, за сонцем Вітчини.

Розповідж про красу і велич гір Карпат,
Про гуцулів і їх гордість Верховин,
Про ліси, степи, поля і сільські хати
Та про рев могутніх рік наших долин.

Співай, Орле, про стрілецьку нашу славу,
Про побіди, вінці й лаври вольних днів,
Про нерівну боротьбу нашу криваву
І про злочини й тортури ворогів.

Своїм голосом могутнім і піснями
Наші душі, наші серця піднеси,
Щоб усі ми стали бодрими борцями
І змагали до днів щастя і краси.

Оживи нас, настали нам серця наші,
На зболілі душі ліку, пісень дай,
Щоб ми знесли вгору чола, і завчасу
Несли долю Україні, щастя й рай.

Нехай пісня Твоя буде для нас зброя,
Най веде всіх нас на прю до перемог.
Уносися ж ген до неба, понад зорі,
Хай почує Твою пісню світ і Бог!

Прочитано автором на концерті М. Голинського в Клівленді, Огайо, 23. квітня 1939 р.

ЯК ЗОДЯГАЛИСЯ НАШІ СЕЛЯНИ ТОМУ 200 ЛІТ

Історик із часів короля Августа III. (1736—1763) Кітович у широкому описі зобразив життя українських селян, духовенства та козаків, запорожців і гайдамаків.

У розділі п. з про мужицькі обичаї каже:

„Наскільки тямлю, селянська ноша щодо крою була та сама, що й сьогодні. Одначе кожна провінція, а майже кожне воєвідство мало прикметний собі крій.

„Український мужик носив як і нині (себто за часів короля Августа III.), жупан або гуню (сірак) з простої білої вовни, в стані широкий, з рукавами широкими, до половини литки довгий; під сіраком або жупаном сорочка згрібна, в дорозі далекій кізляним лоєм запущена, щоб не замножилася нужа, у штани впущена. Штани полотняні, часто дігтем, що скапував із воза, і солониною, що була на возі, замащені, великі, широкі наче турецькі шаравари, що між ногами звисали наче торба (матня), зимовою порою суконні, грубі, такогож крою; на ногах ходаки шкіряні або личаки, поприв'язувані шнурками до ноги, обвиненої в шмати; такимиж шнурками нога по штанах до половини литки пообвивана. Пояс на жупані або на сорочці під жупаном, вовняний домашньої роботи, найчастіше з червоної вовни. Шапка на голові висока з чорним баранком вузьким з червоним верхом французького сукна. Борода в деяких голена, у деяких головно пасічників запущена. Ті що вибиралися в далеку дорогу мали на запас по кілька пар ходаків із лика і їх звичайно ніс кожний свої на плечах перевішені. Шкіряних ходаків на запас не брали, колиж ті подерлися, вбирали на їх місце личаки, а коли де надибав українець яку падлину, то викроїв із неї кусень шкіри, легко собі з неї зробив ходаки, не потребував до того ніякого майстра ні шевської міри.

„Як на мандрівці так і дома ноша однакова, з тією ріжницею, що до церкви на більші свята вживали чобіт і надягали кращу одежу і чистішу; літом капелюх (бриль) солом'яний на голові, а в руці тонкий кийок замісць палиці".

СЛІДСТВО ПРОТИ УКРАЇНЦІВ У ШВАЙЦАРІЇ.

Мадярська пресова аґенція подала вістку, що швайцарська поліція в Берні почала слідство проти деяких українців, що мешкають у Швайцарії.

МОЛОТОК З ОГІРКА.

Мягкий огірок. Та от киньте його в плинне повітря, то так замерзне-закаменіє, що зможете ним і цвяхи забивати. Та колиб ви і палець свій вмочили у плинному повітрі, то відразу відморозилиб... Бо треба знати, що повітря стає плинним під великим натиском та обниженням температури до 220 ступнів нижче точки мерзнення на тепломірі Фаренгайта.

БОРОТЬБА ВИВІРОК ІЗ ДВОХ ПОРОД.

У лісах північної Канади ствердили завзяту боротьбу між двома породами вивірок: сірою і червоною. Червона поширилась тепер у т. зв. Новій Англії і сірі втікають масово до стейту Ню Йорк. Сірі вивтікають імовірно ще далі, тому, що червоні нищать їх немилосерно. Проф. Ральф Джексон з Ню Йорку каже, що самці червоних позбавляють мужеських ознак своїх противників, зовсім операційно і бідні сірі, утративши через те силу, не можуть боротися. Червоні нападають на сірі ззаду, стрибаючи з високих дерев.

КЕРМАНИЧ ЗАГРАНИЧНОЇ ПОЛІТИКИ МОСКВИ

По усунені Максима Літвінова зо становища російського комісаря заграничних справ його місце заняв Вячеслав М. Молотов, предсідник ради комісарів, котрого всі вважають за найбільше впливову особу по Стналіні.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(101)

Ошалілий звір звернув свою голову до Тарзана. З його очей вибухала якась несамовита лють. Його пащека була два рази більша від найбільшого крокодиля. А Тарзан боротися з крокодилями умів. Тепер він попробував тої самої тактики і почав по хребті підсуватись ближче до його пащеки. Звір шукав його пащекою, але не міг досягнути.

Тарзан знав добре, що потвори цього ґатунку мають рідку сітку нервів, тому смертельний удар треба все завдати у властиве місце. Інакше не поможуть ніякі рани. Тому він підсунувся дуже близько його гортанки і обережно, намацавши відповідне місце, затопив туди свого ножа. Звір затріпався кілька разів і сконав. Ще тільки його ноги дріжали.

Тарзан зараз же опустився вниз і повідомив своїх товаришів, що треба далі втікати. Почалася знову подорож попід воду: важка, повільна. Тарзан тепер оглядався довкруги себе. Він переконався, що в тім озері є небезпечні звірі. А він думав собі зпочатку, що в ньому є великі риби, трохи подібні до великих карасів.

Скоро наші втікачі запримітили інших звірів. Це теж були дивовижні потвори, які грізними поглядами дивились на них, але чомусь не нападали. Та всетаки треба було бути осторожним. Та не знали наші втікачі, що небезпечнішим від усіх потвор є що інше, є друга погоня, що складалася з 60 птомів. Проти них Тарзан зо своєю зручністю нічого не вдіє.